herpy

GEKKOER

Cyrtodactylus irianjayaensis

En stor, kraftig og nattaktiv bakkegekko fra regnskogen i den vestlige delen av Ny-Guinea, med skarpt tegnede bånd og lange, skarpe klør. Arten er sjelden i terrarier, krever høy luftfuktighet og kjølig varme og passer best for en holder som har hatt gekkoer før.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Giant bent-toed gecko Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**30-35 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**90 × 45 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**21-23 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter og virveldyr**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**100-130 dager** ved 24-27 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Datamangel (DD)**

Om arten

Cyrtodactylus irianjayaensis er en stor og kraftig bygd gekko i slekten *Cyrtodactylus*. Voksne dyr blir over 30 cm inkludert hale, og de 30-35 cm i faktaboksen er et anslag. Kroppen er dekket av små knotter, og tegningen består av mørke tverrbånd på lysere grunn. Kanten på båndene er takket, og det er det mest brukte kjennetegnet når arten skal skilles fra *C. louisiadensis*, som den lenge ble forvekslet med. Tærne er lange og bøyer seg lett i leddet, og alle føttene har store, skarpe klør.

Arten ble beskrevet i 2001 av Herbert Rösler ut fra dyr fra den vestlige delen av Ny-Guinea. Det vitenskapelige artsnavnet henviser til typelokaliteten, den tidligere indonesiske provinsen Irian Jaya. Før dette ble dyrene solgt som en ny-guineansk form av *C. louisiadensis*. En senere gjennomgang av artene i slekten på Ny-Guinea har skilt de to fra hverandre.

Gekkoen er et rovdyr som spiser store byttedyr, og den har rykte på seg for å være sart. Det stemmer ikke hvis kravene til fuktighet og temperatur er oppfylt. Den er ikke et dyr til håndtering. Den stresses lett og kan gi et solid bitt med klør og kjever. Til gjengjeld er den spennende å se på om kvelden, når den kommer fram og jakter. Levetiden er ikke dokumentert, og de 10-15 årene i faktaboksen er et anslag ut fra andre store gekkoer.

Utbredelse og leveområde

Cyrtodactylus irianjayaensis finnes på den vestlige delen av Ny-Guinea i Indonesia, i området rundt Fuglehodet (Doberai-halvøya) med øya Salawati og Sorong-området. Det er også registrert funn lenger sør, ved Kaimana og Fakfak, men de er ikke bekreftet i faglitteraturen.

Opplysninger om at arten også finnes i Papua Ny-Guinea, er uklare. Artene i slekten på Ny-Guinea er blitt delt opp, og tidligere angivelser dekker sannsynligvis flere arter. Med sikkerhet er arten bare kjent fra typelokaliteten, men den er sannsynligvis langt mindre undersøkt enn det antyder.

> **Naturlig utbredelse:** Indonesia.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i fuktig tropisk skog, der den holder seg på bakken og på de nederste greinene, stammene og steinblokkene. Den er delvis bakkelevende og klatrer bare lavt. Om dagen gjemmer den seg i hulrom, under bark og under nedfalne stammer, og om natten går den på jakt.

Den kommer fra et kjølig tropisk miljø der det aldri er tørt. Luften er mettet med fuktighet, og dyrene kan ligge og soppe i vann med jevne mellomrom. Det finnes bare få målinger fra leveområdet. De temperaturene som anbefales i terrariet, bygger derfor på erfaringer fra fangenskap og ikke på målinger i naturen.

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr skal ha et terrarium på minst 90 × 45 × 60 cm (lengde × bredde × høyde). Arten er stor og kraftig, og den bruker både gulv og lave greiner, så bunnarealet er viktigere enn høyden. Et par krever mer plass. Det finnes ingen faste mål for arten, men de generelle kravene til nattaktive, bakkelevende gekkoer fra de fuktige tropene sier minst 4 × 3 × 2 ganger kroppslengden (snute-kloakk) til et par, og målene her ligger et godt stykke over det. Alternativt kan en stor plastkasse på omtrent 100 liter med ventilasjonshull fungere.

Innred med tykke greiner, korkbark og korkrør i ulike høyder. Det skal alltid være minst ett tett skjul, for dyret føler seg bare trygt når det kan krype inn. Planter, løvstrø og områder med levende sphagnum holder på fuktigheten og gir ly. Som bunnsubstrat brukes en tykk, fuktig blanding av kokosjord og torv, gjerne med et lag sphagnum øverst. Innfangede dyr kan ha parasitter, så hold nye dyr adskilt og få dem sjekket.

TEMPERATUR

Cyrtodactylus irianjayaensis kommer fra kjølige tropiske områder og er ikke et dyr som sitter i varmen. Om dagen er 22-26 °C passende, og om natten kan temperaturen falle til 21-23 °C. Dyr som har vært holdt ved romtemperatur uten å overstige 27 °C og uten å komme under 21 °C, har klart seg fint i flere år og har til og med formert seg.

Det skal ikke være noe varmt sted som hos ørkenarter. Ikke bruk solflekk eller varmelampe. Hold hele terrariet under 27 °C, og plasser det på et kjølig sted uten direkte sol. Kommer temperaturen opp mot 30 °C, tørker luften ut, og dyret blir stresset. Et digitalt termometer ved bunnen og et høyere oppe viser om temperaturen holder seg.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten krever høy luftfuktighet, helt opp til 100 % i de fuktigste periodene. Spray terrariet grundig minst to ganger om dagen, så bunnen og bladene er våte, og hold bunnen konstant fuktig uten at den står i vann. Luftfuktigheten bør ligge på 70-100 %. Gode ventilasjonsåpninger er nødvendige, så luften ikke blir stillestående og muggen.

Gekkoen bruker regelmessig vann til å ligge i. Sett fram en skål med friskt vann som er stor nok til at hele dyret kan sitte i den, og skift vannet ofte.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og krever ikke sterkt lys. Vanlig, svak belysning i 12 timer om dagen er rikelig, og et svakt månelys kan brukes til å følge dyret om natten. UVB er ikke dokumentert som nødvendig for arten. Et svakt UVB-lys til skyggedyr kan være en ekstra sikkerhet hvis det er skygge og skjul i hele terrariet.

Ikke bruk sterke spotlamper. De varmer opp og tørker ut terrariet, og arten unngår sterkt lys.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

C. irianjayaensis er en grådig jeger og spiser store byttedyr. Hovedfôret er insekter som kakerlakker, store sirisser og gresshopper. Av og til kan det gis en nyfødt mus som variasjon. Insektene må ikke være større enn dyrets hodebredde.

Pudre insektene med kalk ved hver andre fôring og ved hver fôring når hunnen legger egg. Gi dessuten et vitamintilskudd med D3 en gang i blant. Fôr voksne dyr 2-3 ganger i uken om kvelden, og velg mindre byttedyr til ungdyr, som fôres oftere.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er rolig, men stresses lett og bør ikke håndteres. Den har lange, skarpe klør og kan bite veldig hardt. Arbeid langsomt i terrariet, og hold avstand til dyrets skjul, så det ikke skremmes. Dyrene er aktive om natten, og om dagen gjemmer de seg.

De fleste holdes enkeltvis eller som par. Det er ikke dokumentert om flere hunner kan holdes sammen, og to hanner bør ikke holdes sammen. Som med andre arter i slekten er det klokt å ha et ekstra terrarium til å skille dyrene hvis det oppstår uro.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet kan bestemmes på hannens hemipenisbuler ved halerota og på de preanale porene foran kloakken. Det er ikke dokumentert alder eller vekt for kjønnsmodning hos arten. Som en tommelfingerregel for store gekkoer bør både hanner og hunner være fullt utvokst før de settes sammen. Hunner som settes i avl for tidlig, mister kalk og kan få varige skader.

PARRING

Det finnes bare få opplysninger om paringen. Arten er blitt oppdrettet i fangenskap ved romtemperatur året rundt. En særskilt vinterhvile er ikke dokumentert. Sett hannen sammen med hunnen i terrariet hennes, og hold øye med paringen. Skill dyrene hvis hunnen jages eller bites.

EGGLEGGING OG KULL

Gekkoen legger egg. Antall og intervall er ikke dokumentert for arten, men som hos de fleste artene i slekten legger hunnen sannsynligvis ett eller to egg om gangen og bare et par ganger i året. Eggene graves sannsynligvis ned i bunnen, for eksempel ved foten av en plante, så gi hunnen et dypt, fuktig eggleggingssted. En del av eggene kan være ubefruktet.

INKUBASJON

Eggene flyttes til en boks med fuktig vermikulitt, der blandingen er fuktig, men ikke våt, og de bør ikke vendes. Rugetemperatur og varighet er ikke dokumentert for arten. De 24-27 °C og 100-130 dagene i faktaboksen er anslag, og klekkingen kan ta lengre tid. Hold temperaturen jevn, og unngå temperaturer over 28 °C.

OPPDRETT AV UNGER

Det finnes bare få erfaringer med oppdrett av ungene. Bruk en liten boks med fuktig underlag, skjul og lavt vann, og hold temperaturen på omtrent 22-24 °C. Gi små insekter som spretthaler og små sirisser med kalk så snart ungene har begynt å spise. Del ungene tidlig hvis det oppstår bitt eller noen henger etter.

Helse og vanlige feil

Cyrtodactylus irianjayaensis er ikke dokumentert for spesifikke sykdommer. De mest sannsynlige problemene skyldes feil miljø og er kjent fra beslektede gekkoer:

- Varme over 27 °C eller for tørr luft, som gir stress og dårlig appetitt.
- Mugg og hudproblemer i en bunn som er konstant våt og dårlig ventilert.
- Parasitter hos innfangede dyr. Få en avføringsprøve undersøkt hos en veterinær med erfaring på krypdyr.
- Kalkmangel hvis fôret ikke tilsettes kalk, særlig hos hunner som legger egg.
- Bitt og stress hvis dyret håndteres eller har for få skjul.

Oppsøk veterinær hvis gekkoen går ned i vekt, ikke spiser i flere uker eller virker slapp.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.